

בת עיין

פנינים יקרים מתורתו של הרה"ק ר' אברהם דוב מאווריש בן הרה"ק ר' דוד זיע"א בעמח"ס הקדוש "בת עיין" - נלב"ע י"ב כסלו תר"א

פרשת וישלח

ה'תש"נ	מו"ש	ר"ת
16:00	17:16	17:53
16:14	17:17	17:49
16:08	17:16	17:51
16:03	17:14	17:46
16:15	17:18	17:50

גליון 103

בגודל מעלת הלימוד בספה"ק בת עיין

משך כל הדורות לא מש הספר הקדוש 'בת עיין' מעל שולחן מלכים - מאן מלכי רבנן, צדיקי הדורות. וכמו שמביא הרה"ק מטהאש זי"ע בספרו 'עבודת עבודה' (עמ' מ"ט): "כ"ק אאמור" זי"ע היה לומד בקביעות בספרו הקדוש 'בת עיין' בכל יום שבת קודש בבוקר קודם התפילה. וגם כדאי ללמוד הרבה בספרו הקדוש, כי הספר מלא הארות והדרכות האין לזכות ליראת ה' בלב אמת וכיצד לקנות מידות טובות ובפרט מדת הענוה ושפלות הרוח. ויש כח מיוחד להתעורר על ידי לימוד ספרו הקדוש, כי כידוע לא הניח המחבר בנים אחריו ל"ע, על כן מפני שלא הוריש כחו ודרכו על ידי בניו הורישו על ידי תורתו שבספרו הקדוש".

אמנם גם לזאת הבחינה אי אפשר להגיע כי אם ע"י לימוד התורה תחילה, היינו שצריך האדם להרגיל את עצמו מעט מעט לצאת מתאוות הגשמיות, וזה אי אפשר כי אם שירגיל עצמו תחילה בלימוד התורה אפילו שלא לשמה כי אם להיקרא רב, אע"פ שאין זה מהנכון, רק שעכ"פ המאור שבתורה מחזירו למוטב, ושע"י לימוד התורה נודק מעט מעט שיהיה סור מרע, ויירא מפני ה' ע"י ידיעתו מהעונש המגיע ע"י העבירות, ויגיע לבחינת יראת העונש יראה תתאה עכ"פ, שישתכל בשלשה דברים וכו' עיין רואה כנ"ל, וישא למרום עיניו בבחינת שמ"ע הנ"ל, ואח"כ יגיע למדרגה היותר גדולה כנ"ל. וכל זה הוא דווקא ע"י לימוד התורה שלא לשמה, היינו להיקרא רב, אבל מי שלומד התורה לקנטר ח"ו, שיעמוד במחלוקת נגד הצדיקים ויראי ה' ח"ו, מלימוד זה אינו מגיע לו שום טובה, ועל אלו נאמר (אבות פ"ו מ"ב) בת קול יוצאת מהר חורב ומכרות אוי להם לבריות מעלבונה של תורה וכו' שכל מי שאינו עוסק בתורה נקרא נוזף [מדברי רבינו משמע שמה שאמרו 'שאינו עוסק בתורה' היינו שאינו עוסק בה כראוי אלא לקנטר].

אמנם הצדיקים הגדולים שכבר השיגו מדרגה הגדולה בחינת הר חורב, בחינת יראה עילאה, אזי המה מזכים את הרבים וממשיכים הארה גם לאותן הבריות שלומדים תורה לקנטר, שיכנס איזה חרטה בלבם על אשר למדו בבחינה זו, לאמר בלבם אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, וזהו 'בת קול יוצאת מהר חורב', היינו מאותן האנשים הצדיקים שהשיגו בחינת חורב, ונכנס בלב הבריות להתחרט על העבר.

והנה אותן המלאכים שנבראו מדיבורים של הצדיק בהיותו במדרגה הקטנה [היינו יראת העונש, שגם הצדיקים צריכים להתחיל בזה ואח"כ עלול ליראה עילאה], נקראו בחינת מלאכי חו"ל, והמלאכים שנבראו מדיבורים של הצדיק בהיותו במדרגה הגדולה, נקראו מלאכי ארץ ישראל. ולכן כשעדיין אין לו לצדיק רק מלאכי חו"ל בלבד, אין בו כח לשלוח הארה לרשעים הנ"ל [הלומדים ע"מ לקנטר], רק כשמגיע הצדיק למדרגה הגדולה שיש לו בחינת מלאכי ארץ ישראל, אזי יש לו כח לשלוח לרשעים בחינת מלאכי חו"ל [שהם בחינת יראה תתאה, היינו שלא לשמה], שילמדו התורה מתחילה שלא לשמה, היינו להיקרא רב, ויכולו אח"כ להגיע לבחינת יראה תתאה כנ"ל.

וזהו מרומז כאן בפסוק וישלח יעקב מלאכים, פירוש, אחר שיצא לחירות מבחינת לבן הארמי, היינו שיצא לחירות משעבוד הטבע כנ"ל, שלא היה לו יראה גשמית, לכן באה לו בחינת יראה פנימית, בחינת מלאכי ארץ ישראל, לכן היה בו כח לשלוח גם לעשוי בחינת מלאכי חו"ל, היינו שיבוא גם איזה רהור תשובה לעשוי. אבל כאשר באו המלאכים לעשוי היינו לרשעים שלומדים לקנטר, חזרו ואמרו גם הנה הולך לקראתך (פסוק ו), היינו שלומד תורה לקנטר לעמוד נגד הצדיקים, לכן ויירא יעקב מאד (פסוק ח), פירוש שהגיע יעקב לבחינת יראה פנימית ע"י בחינת ע"י בחינת 'מאד מאד' הוא שפל רוח' (אבות פ"ד מ"ד), בחינת ענוה גדולה, אזי ויצר לו, פירוש שנכנס בלבו של עשוי בחינת ויצר, בחינת חרטה עכ"פ, על הלימוד ההוא והמעשים שלו, ונכנס הארה גם בלב כל המדרגות הפחותים כנ"ל.

- יעקב שלח מלאכי חו"ל לעשוי בכדי לנסות להחזירו למוטב - וישלח יעקב מלאכים (ל"ב, ד). פירש רש"י, מלאכים ממש. רצה לומר, היינו כיון שבאו לקראתו מלאכים של ארץ ישראל ללוותו, כמו שפירש רש"י על פסוק ויפגעו בו מלאכי אלהים' (פסוק א'), לכן המלאכים של חו"ל שהיו אצלו מקודם, שלחם לפניו אל עשוי.

אמנם צריכים להבין, איך באו ליעקב מלאכים של ארץ ישראל, שהוא עדיין לא היה בארץ ישראל, כי עדיין לא הגיע אפילו לסוכות. והנה כבר הרגיש בזה הרמב"ן, ותיירץ כיון שהזיק בדרך ללכת לארץ ישראל, הרי זה כמו שהגיע לארץ ישראל, לכן באו לו מלאכי ארץ ישראל ללוותו בדרך. אבל עדיין צריכים להבין, מהו ענין מלאכי חוץ לארץ ומלאכי ארץ ישראל על דרך העבודה.

והענין הוא, שמכל דיבור של מצוה נברא מלאך, כידוע. ואמרו חז"ל (פסחים ג'): לעולם יעסוק אדם בתורה שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה.

ולחבין זה, הנה עיקר בריאת העולם היתה בשביל היראה שנקראת ראשית, היינו יראה עילאה, יראה פנימית, יראת הבושת, להתבייש ולירא מפניו בגין דאיהו רב ושליט עיקרא ושרא דכל עלמין. אמנם, אי אפשר להשיג זאת הבחינה הגדולה בפעם אחת, כי אם בהדרגה מעט מעט, היינו שמתחילה יגיע לבחינת יראה תתאה, יראה חיצונית, היינו יראת העונש, היינו שיאמין עכ"פ שיש בחינת השגחה מלמעלה על כל דבר פרטי, ויש דין ויש דיין, ועי"ז הוא 'סור מרע' מיראת העונש בעוה"ז ובעוה"ב, וכמאמר הכתוב (ישעיה מ, כ"ו) 'שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה', שישתכל בכל דבר שיש בו כח וחיות אלקי המחיה ומהווה אותו בכל רגע, ובהעדר זה ח"ו ישיב הכל לאין ואפס, וכמאמר חז"ל (אבות פ"ב מ"א) הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עבירה, דע מלמעלה ממך, עין רואה ואוזן שומעת וכו'. פירוש, שע"י יהיה סור מרע עכ"פ, אע"פ שהוא עדיין במדרגה קטנה נגד עיקר המדרגה הגדולה הנ"ל, רק שמתחילה ישיג מדרגה זה הקטנה.

והוא מרומז ב'שמ"ע', שהוא ראשי תיבות 'שאו מרום עיניכם' (תיקו"ז תי"ט), וגם מרמז למאמר חז"ל, ש"ם יש בחינת עי"ן רואה [אותיות 'שמע'], ועי"ז הוא סור מרע.

וזהו שאמרו ישראל נעשה ונשמע קודם קבלת התורה, כי היו צריכים להיות בהזדככות גדולה כדי לעמוד על הר סיני, ולא היה אפשר להם להזדכך במדרגה הגדולה עד שהגיעו לבחינת נשמע, בחינת 'שמע' הנ"ל, שהיה להם יראה חיצונית ע"י בחינת 'שאו מרום עיניכם', וע"י בחינת ש"ם עי"ן כנ"ל. ואח"כ ע"י התורה במעמד הר סיני נזדככו יותר, עד שנעשה 'חרות על הלוחות' (שמות ל"ב, ט"ו), אל תקרי חרות אלא חרות (עירובין ג"ד), שהיו בבחינת חרות, בחינת התפשטות הגשמיות, שלא היה משועבדים להטבע, להתאוות, לגשמיות, או לירא מעונש גשמי, רק כל יראתם היתה בחינת יראת בושת מגודל רוממותו יתברך שהוא עיקרא ושרשא דכל עלמין.

ולכן נקרא הר סיני חור"ב, גימטריא ירא"ה, כי שם השיגו ישראל עיקר היראה שהוא יראה פנימית כנ"ל, עד שהחטא גרם להם ונסתלק מהם האורות של היראה ההוא, כמאמר הכתוב (שמות ל"ג, ו) זיתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב', שנסתלק מהם האורות הנ"ל, וקיבלם משה כדאיתא (שבת פ"ח).

054-8476541

להזמנת החוברת:

הוצאת הגליון והפצתו מוקדש

לתורם הנדיב הי"ו

יהי רצון שבזכות הצדיק זי"ע זכו הוריו שיהיו, לרפוש ובריאות איתנה וישועות מעל הטבע, וכן פכוש ובריאות איתנה לו ולכל משפחתו. נחת יהודי מכל משפחתו, וזיווגים הגונים לכל יוצאי חלציו, וסייעתא דשמיא והצלחה בכל אשר יפנה.

לרפואה שלימה ובריאות איתנה וישועות מעל הטבע לר' שלמה שמואל בן נחמה ולזהבה בת מלכה | ולדליה חיה עזיזה בת שמחה ולשלומית בת פרחא | ולחנה בלומה בת צילה בתושח"י

לעילוי נשמת סבי מורי הר"ר שרגא פייבל פאלק בן ר' שלמה צבי זצ"ל ת.נ.צ.ב.ה

מתוך הספה"ק 'באר מים חיים'
בעריכת הרב אריה ולדמן שליט"א - נו"נ להרה"ק המחבר זי"ע

אחת הפרשיות הדורשות העמקה והסבר בספר בראשית היא פרשת 'מעשה דינה' והריגת עיר שלימה כתוצאה מכך ע"י בני יעקב - שמעון ולוי.

שכם בן חמור החיוי נשיא הארץ מטמא את דינה בת יעקב וכתוצאה מכך מתרחש דו-שיח בין חמור ושכם בנו לבין יעקב ובניו. בני יעקב מדברים עם חמור ושכם בנו במרמה ומשכנעים אותם למול את עצמם ואת כל אנשי עירם, ובסופו של דבר ביום השלישי לאחר המילה: "ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי אחי דינה איש חרבו, ויבואו על העיר כשת. ואת חמור ואת שכם בנו הרגו לפי חרב ויקחו את דינה מבית שכם ויצאו. בני יעקב באו על החללים ויבזו העיר אשר טימאו אחותם. את צאנם ואת בקרם ואת חמוריהם ואת אשר בעיר ואת אשר בשדה לקחו. ואת כל חילם ואת כל טפם ואת נשיהם שבו ויבזו ואת כל אשר בבית" (ל"ד, כ"ה-כ"ט).

ותגובת יעקב המיידית: "ויאמר יעקב אל שמעון ואל לוי עכרתם אותי להבאישני ביושב הארץ בכנעני ובפרזי ואתי מתי מספר ונאספו עלי והפגני ונשמתי אני וביתי! (שם, ל). הדאגה המיידית היא מנקמת הגויים השכנים ומסיכון מידי למשפחת בני יעקב. ושמעון ולוי משיבים ליעקב: "ויאמרו הכוזבה שאת אחותינו" (שם, ל"א).

התורה מסתרת בהמשך שחששו של יעקב לנקמת הגויים השכנים לא התמשש ובדרך נס הם הגיעו למחוז הפצם לשלום: "ויסעו ויהי חמת אלהים על יעקב אשר סביבותיהם ולא רדפו אחרי בני יעקב" (ל"ה, ה).

יעקב אבינו איננו שוכח את מעשיהם של שמעון ולוי והוא נפרע מהם בברכותיו לבניו לפני מותו: "שמעון ולוי אחים כלי חמס מכרותיהם בסודם אל תבוא נפשי בקהלם אל תהד כבודי. כי באפם הרגו איש וברצונם עיקרו שור. אורו אפם כי עז ועברתם כי קשתה אחלקם ביעקב ואפיצם בישראל".

ובכן, מהו באמת היחס האמיתי של חרותנו הקדושה להריגת עיר שלימה של חפים מפשע (לכאורה) בעקבות חטאם של מנהיגי העיר - שכם וחמור אביו?

לפי הרמב"ם (הל' מלכים פ"ט ה"ו): 'וכיצד מצווין הן (בני נח) על הדינין? להושיב דינין ושופטים בכל פלך לדון בשש מצוות אלו (מצוות בני נח) ולהזהיר את העם, וכן נח שעבר על אחת משבע מצוות אלו 'ויהרג בסייף'. וכותב הרמב"ם בצורה חד משמעית: 'ומפני זה נתחייבו כל בעלי שכם הריגה, שהרי שכם גול והם ראו וידעו ולא דנוהו. וכן נח נהרג בעד אחד ובדיין אחד בלא התראה ועל פי קרובו, אבל לא בעדות אשה. ולא תדון אשה להם' עכ"ל הרמב"ם. ובכן לפי הרמב"ם, הריגת העיר שכם היתה מעשה מוסרי והלכתי, כיון שראו את גול דינה ולא דנו את הגולנים (חמור ושכם...).

הרמב"ן (א"א) הוא מתייחס לנושא וכך הוא כותב (בראשית ל"ד, ה'): 'ורבים ישאלו ואיך עשו בני יעקב הצדיקים המעשה הזה לשפוך דם נקי? ובהמשך מצטט הרמב"ן את דברי הרמב"ם הנ"ל ודוחה את דבריו: 'ואין דברים הללו נכונים בעיני, שא"כ היה יעקב אבינו חייב להיות קודם וזוכה במיתתם, ואם פחד מהם, למה כעס על בניו וארר אפם אחר כמה זמנים וענש אותם וחילקם והפיצם, והלוא הם זכו ועשו מצוה ובטחו באלקים והצילם?'

לכן הרמב"ן מתרץ באופן שונה: הרמב"ן מביא שאנשי שכם היו עובדי עבודה זרה ומגלי עריות ולכן התחייבו מיתה, לפי דיני שבע מצוות בני נח, אלא שאין הדבר מסור ליעקב ובניו לעשות בהם הדין, אבל ענין שכם שהיו רשעים ודמם נחשב כמים וחסאו ליעקב ובניו, הרי רצו להינקם מהם בחרב נוקמת והרגו המלך וכל אנשי עירו כי עבדיו הם וסרים אל משמעתו ואין הברית אשר גימולו נחשב בעיניהם למאומה כי היה להתניף לאדניהם. ואילו יעקב חשב אחרת: ויעקב אמר בכאן כי הביאוהו לידי סכנה... ובסוף ימיו אמר ארור אפם שעשו חמס לאנשי העיר כי הם בחרו למול עצמם ובטחו בדברי בני יעקב ואולי ישוכו אל ה' והרגו אותם בחינם כי לא הרעו להם כלל...'

אם כן, לפי הרמב"ן הריגת העיר שכם היא מעשה מוצדק ע"פ דיני בני נח לא בגלל חטא הגזל, אלא בגלל חטאי ע"ז וגילוי עריות.

האור החיים הקדוש (בראשית ל"ד, כ"ה) כותב אף הוא: קשה, למה יהרגו מי שלא חטא? ועוד, למה לא הקדימו כבעל עבירה תחילה?

ומביא האוה"ח הק' שתי תשובות אפשריות בדבר: א' שמעון ולוי לא יכלו להרוג רק את שכם וחמור אביו, כי כל אנשי שכם הגנו עליהם ועוללים היו להרוג את בני יעקב, ולכן יש להם דין רודף, ומותר להרוגם כדי שאפשר יהיה להרוג את השופעים האמיתיים... ב' אנשי העיר עזרו לשכם וחמור לגזול את דינה ולכן היו מחוייבים על הגזל ולא על העריות. כי דינה לא היתה אשת איש... ולכן נאמר "ויבזו העיר אשר טימאו אחותם..." שכולם עזרו לשכם וחמור לחטוא עם דינה... ולכן היו חייבים מיתה כדין.

ובכן נציין את דברי רבינו, בעל 'באר מים חיים' זי"ע, רבינו מצייין שהפסוק "ויהרגו רבינו מצייין שהפסוק "ויהרגו כל זכר" מרבה אף את הג' בשכם שמוצאם במדינות ואומות אחרות. ורבינו מסביר שזה מתאים לדעת אוה"ח הק', שיש לאנשי שכם דין רודף, וזה כולל גם את הג' אולם זה לא מסתדר עם דברי הרמב"ם שחטאם של אנשי שכם היה שלא דנו את שכם וחמור על הגזל, וזה לא כולל את הג' שחטאו את דינה ונחשו להם היכולת לשפוט את נשיאי הארץ.

עוד מוסיף רבינו, שהריגת הג' מסייעת גם לדברי הרמב"ן שאנשי שכם נענשו על עוון ע"ז והרי גם הג' עבדו ע"ז ככל אנשי העיר. דעת הרמב"ן מסבירה את שששו של יעקב לנקמת השכנים שהרי הם 'יפחדו שגם עליהם תעבור כוס התרעלה על ידותם ועובדי ע"ז ולכן הם עלולים להתקוף את בני יעקב כמלחמת מנע. עוד מוסיף רבינו, שהרמב"ם לא סובר שהרמב"ן שהיה אף חטאם של אנשי שכם הוא ע"ז מדוע הרגו רק את אנשי שכם? ועוד, למה החיו את הנשים? הלא השווה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה (כ"ט ט"ו) וגם הנשים היו חייבות מיתה, ולמה החיו אותן?

כמו"כ רבינו מקשה על דברי האוה"ח הק' לגבי דין 'רודף' שאינו רמוז כלל בתורה בפרשתינו, וכמו"כ אין רמז שאנשי העיר סייעו לשכם, בחטאו עם דינה, אלא רק הניחו לו לטמאה ולא הושיעו לה למרות שבוודאי צעקה בעיר.

ובעת, רבינו מפרש את דעתו המדהימה לגבי חטאם של אנשי העיר שכם: ואמנם, מה שנראה לי לפי קוצר שכלי בטעם הריגת כל אנשי שכם הוא, כי הנה חמור ושכם בעת שאמרו לכל אנשי עירם שימולו, אמרו לפניהם: "את בנותיהם ניקח לנו לנשים ואת בנותינו ניתן להם" וגו', ואמרו חז"ל בזה (רש"י פסוק ט"ו): כי תלו החשיבות באנשי שכם לומר כי הם מותרים ליקח את כל אשר יבחרו מבנות יעקב באין מוחה, ואת בנותינו ניתן להם וגו', אשר על כן, אם היו מניחין בני יעקב את אנשי שכם להתרפאות מחוללים ולעמוד ולהתיישב בכראשונה, בוודאי היו אנשי שכם באין בדין עליהם לומר שיקיימו כפי התנאי, כיון שהם עשו את שלהם להיות נימולים, הרי גם אתם תעשו את שלכם ויהיו מותרין לשלול ולבזו להם את בנות יעקב באשר יבחרו באין פוצה פה ומצפצף, ואז לא יוכלו לעמוד נגדם בהיותם בריאים וגיבורים כל העיר מקצה, ומה היה לבני יעקב לעשות בזה?

ומצייין רבינו, שחמור ושכם בנו רימו את אנשי עירם והבטיחו להם מה שלא סופם עם בני יעקב שהם יוכלו לבחור להם מבנות יעקב, ועל דעת זה מלו עצמן כל אנשי העיר וכשיעמדו מחוללים ודאי שיבואו עליהם בעקיפין לקיים התנאי ולא יועיל מה שיאמרו שלא כן היה התנאי עמהם, כי לא יאמינו להם ומי יוכל לדון עם מי שתקיף ממנו, ועל כן הרגום מתחילה קודם שיבואו לשלול לטמאות ח"ו את בנות יעקב ועכ"פ לא גרע זה מבן סורר ומורה, שנידון על שם סופו ונהרג תיכף, ומכ"כ כאן שלא יוכלו אח"כ לעמוד עמהם בדין ובוודאי כדין וכתורה עשו להרגם תיכף ולא יענו ח"ו צנועות בני ישראל, ובוה דין התושב והגר שווה כי כולם מלו עצמן על שכם זה ובוודאי היו מבקשים אח"כ לקיים כפי התנאי.

אם כן, לפי רבינו הריגת אנשי שכם היתה ע"מ להציל את עם ישראל משמד והתבלולות ועל כן ראיים היו שמעון ולוי להיות חלק ממנהיגי עם ישראל בדורות הבאים.

עכ"ל רבינו הקדוש והדברים מאירים ממש!

מאוצרו של מורנו הגה"צ
ר' אילמלך בידרמן שליט"א

שבע יפול צדיק וקם - התחזקות אחר נפילה

בפרשתו (ל"ב, כ"ה-ל"ב), 'וינתר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר, וירא כי לא יוכל לו ויגע בכף ירכו ותקע כף ירך יעקב בהאבקו עמו וכו', ויזוח לו השמש כאשר עבר את פנואל והוא צולע על ירכו', ומבאר הרה"ק העבודת יששכר' מוואלברוז זי"ע, וז"ל, כי זאת תורת האדם לדעת שעיקר גדול לעבודת הבורא יתברך להיות הולך ולא עומד (כלומר, שאם נכשל בחטא ח"ו אל יישאר תקוע' על עמדו כשהוא מתבוסס בעבר, אלא ימשיך להלך בדרך עבודת הש"ת), כמו שמבואר בספרים הקדושים אשר האדם יעשה מה שמוטל עליו לעשות, ולא ישגיח כלל על דבר פשע ופצעים וחבורות, המה החטאים והעוונות ר"ל, רק לשמור את עצמו להיות עומד על עמדו, אף כי לפעמים יש עת אשר המוות נבחר מחיים ר"ל וחשכות באדם עד שכמעט אינו יכול לפתוח פיו בתורה ותפילה, אע"פ לא יעזוב את עצמו ויתחזק בכל היכולת.

ועפ"ז מבאר מקראי קודש אלו, כי שרו של עשיו, הוא השטן הוא היצה"ר, ראה את יעקב 'לבדו', ומרמוז על שפלות עליו (ע"י"ש) וחשב שזהו שעת הכושר להפילו לייאוש, על כן נגע בכף ירכו, שלא יוכל להמשיך ללכת, וזאת היה עיקר מטרתו ליטול מיעקב את כח ה'הליכה' בכל מצב, אכן יעקב שלימתא התגבר והתחזק להמשיך ללכת גם כשהוא 'צולע על ירכו', ולכן זכה והשי"ת הושיעו מיד עשיו. וזהו שאמר הכתוב 'ויזרח לו השמש' מפני מה זכה לכן, שמוש שעבר את פנואל והוא צולע על ירכו', שלא נכנע אלא המשיך ללכת בכוחות איתנים, ובכך ניצח את שרו של עשיו, וגם את עשיו עם הארבע מאות איש עמו.

ולכן נכתב בתורה הק' טעם איסור אכילת גיד הנשה, כדי שנתבונן באותו מעשה ונלמד להתחזק תמיד, וכלשונו, אף בעת הקטנות והשפלות לא ישמע לעצת היצר המקררו מעבודת השי"ת, ואומר לו מי אתה שתזכה להתפלל לפני בוראך, ומביא לעצבות שהיה האדם נבזה ונמאס ונופל בעיני עצמו, ובנפילה ניחא ליה דליקני כהנ"ל, אך ידע האדם ויתבונן ללמוד מאבינו יעקב ע"ה אשר היה מתחזק לאחוז לעצמו ה'הילוך', וה' היה בעזרו נגד שרו של עשיו ויובל לו, והצילו הקב"ה אח"כ גם מעשיו וממחנהו.

נוראות מצינו במדרש (ב"ר ע"ח ח) על האמור בפרשתו (ל"ג, ג') 'וישתחו ארצה שבע פעמים', 'למה שבע, על שם כי שבע יפול צדיק וקם' (משלי כ"ד, ט"ו), וכלומר שיעקב אבינו לא למד את בני ישראל, שגם אם יפול נפילה אחר נפילה, עד שכבר השתחו ל'עשיו' שבע פעמים עדיין בידם לקום ולהתחזק ולהתחדש כאילו לא היה.

בא וראה עד היכן הדברים מגיעים, במה שכתב הרה"ק ה'בת עין' זי"ע (ואתחנן, עוד יש לפרש) לבאר במה שנאמר בסוף מגילת איכה (ה', כ"ב-כ"ג) 'למה לנצח תשכחנו תעזבנו לאורך ימים, השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו עד מקדם, כי אם מאוס מאסתנו קצפת עלינו עד מאד' (ונוהגים לחזור ולכפול שנית את הפסוק 'השיבנו'), כי ב' חטאים נאמרו כאן שעליהם התפלל ירמיה הנביא ואמר 'השיבנו', 'למה לנצח תשכחנו' - על שכחת ה' ח"ו. (והליק) ופעם ב' צעק על בחינת 'כי אם מאוס מאסתנו, ר"ל על בחינת רוב שפלות עז שלבו נשבר ונמאס חיי מרוב חטאיו כנ"ל, עד בחינת יאוש, וע"ז התפלל ואמר שנית 'השיבנו...' עכ"ל. כלומר שביטור יש לאדם לשבוע שבועה שלימה על הרגשתו שהוא 'מאוס' ל'ע, כי באמת גם במצב השפל ביותר עדיין אהבתו של הקב"ה עלינו, ועדיין חביבותא היא גבן' (שבת פ"ח:), ויש בידו להתחדש כלא היה'.

(באר הפרשה - וישלח)